

Läkarstudenter i Göteborg ges tidig yrkeskontakt

»Viktigt få se människorna bakom sjukdomarna«

Sedan höstterminen 2001 börjar läkarstudenterna i Göteborg med praktik en dag i månaden redan första terminen. Charlotte Montalvo tycker att praktiken är ett välkommet avbrott i de första terminernas teoretiska undervisning. Dessutom har praktiken fått henne att tänka om beträffande framtida specialisering. Kanske är det inte så trist med vårdcentral trots allt?

II – Kommer du ihåg du tre f:en?

Det är distriktsläkaren Christina Malm som ställer frågan till läkarstudenten Jeuline Cavlin. Det är en onsdag i början av september och studenterna har terminens första praktikdag. Trots ett långt sommarlov har Jeuline Cavlin inga problem med att återkalla vad hon lärde sig förra terminen.

– Farhågor, förväntningar och föreställningar.

Christina Malm fyller i:

– Det är viktigt att veta vad patienten väntar sig av läkarbesöket, vad hon oror sig för och vad hon själv tror att det hon söker för skulle kunna vara.

– Det är så lätt att själv dra en massa slutsatser, framför allt när man har bråttom. Men egentligen går allt mycket fortare, blir effektivare, om man är beredd att lyssna på patientens egna funderingar, säger Christina Malm.

Jeuline Cavlin, Elisabeth Drotz Bäckström, Charlotte Montalvo och Jonas Winqvist går fjärde terminen på läkarutbildningen vid Göteborgs universitet. I utbildningen ingår kursen Tidig yrkeskontakt, TYK. Kursen löper över de fyra första prekliniska terminerna och innebär i korthet att studenterna cirka en dag i månaden praktiserar hos yrkesverksamma läkare i primär- och slutenvård.

Tar emot patienter två och två

Idag ska studenterna som praktiserar hos Christina Malm på Brämaregårdens vårdcentral öva på konsultationen. »Hur gör man för att få patientmötet att fungera så bra som möjligt?«, »Hur skapar man förutsättningar för god kontakt?«.

Det blir en repetition från förra terminen. Studenterna ska två och två ta emot patienter. En av de två studenterna agerar »doktor«, den andra iakttar. Patienterna har tillfrågats vid bokningen och

accepterat upplägget. När studenterna genom samtal tagit upp anamnes kallar de på sin handledare och sammanfattar läget tillsammans med patienten. Därefter tar handledaren över och gör eventuella undersökningar, skriver ut läkemedel och annat som studenterna inte kan göra.

Jonas Winqvist och Jeuline Cavlin ska arbeta tillsammans idag. De kommer överens om att Jonas ska börja vara doktor. Den första patienten är en kvinna i femtioårsåldern som har problem med eksem på en fot. Dessutom vill hon ha nya blodtrycksmediciner. Ungefär så kortfattad är till att börja med hennes egen berättelse. Med hjälp av de samtalsstrategier läkarstudenterna just gått igenom med Christina Malm lirar Jonas Winqvist lugnt och metodiskt fram en mer nyanserad bild av problemet.

Han vågar vara tyst. Han upprepar sådant som patienten säger. Han sammanfattar och avslutar också med att fråga om det är något annat patienten vill ha hjälp med.

Patienten nöjd med studenterna

Det framkommer under samtalet att patienten har en kronisk sjukdom och har läkarkontakt på sjukhuset för den. Dessutom visar det sig att hon redan tidigare sökt hjälp hos just Christina Malm för sina besvär med foten och då fått en salva som visserligen lindrade klådan men inte hjälpte stort mer. Beskrivningen om hur utslaget på foten utvecklats blir efterhand mycket målade.

När Jonas Winqvist kollat av med patienten att han förstått hennes problem, och att det inte är något mer, då kallar han på handledaren Christina Malm. Hon lyssnar på Jonas Winqvists beskrivning av läget. Patienten fyller i lite men säger att studenten har uppfattat saken precis rätt. Christina Malm tittar på foten och bestämmer sig för att skriva ut en starkare kortisonsalva.

Läkarstudenterna Jeuline Cavlin och Jonas Winqvist tar emot en patient. Jonas agerar »doktor« och Jeuline iakttar. Efteråt gör de en sammanfattning tillsammans med sin handledare och patienten.

– Du får komma tillbaka om två veckor och visa mig foten. Om det inte är bättre då skriver jag en remiss till hudläkare, säger hon.

Christina Malm passar också på att visa studenterna hur typiska patientens tåneglar är för den kroniska sjukdomen.

– De kan lätt förväxlas med svamp men går tyvärr inte att göra något åt.

Till sist frågar hon också patienten om det fungerade bra med studenterna.

– O, ja, svarar patienten som enbart har gott att säga om de två.

När patienten har gått är det dags för feedback. Christina Malm säger att det är viktigt att benämna vad man håller på med, annars är det inte helt säkert att studenterna uppfattar att de fått någon återkoppling. Hon frågar Jonas Winqvist vad han är nöjd med.

Glömde fråga om oron

Jonas Winqvist tyckte att patientmötet fungerade ganska bra. Tillsammans med Jeuline Cavlin återkallar han samtalets turer och hur patienten reagerade när han sa på ett visst sätt. Mest nöjd är Jonas Winqvist med den inledande frågan »Varför har du kommit hit idag?«.

– Frågade du om hon var orolig? undrar Christina Malm.

Jonas Winqvist resonerar en stund

kring att patienten nämnt sin smärta men måste tillstå att oron var något han glömd fråga om.

– Jag gjorde ju också det felet, säger Christina Malm. Man tror ofta att man förstått vad det är patienten oror sig för, men i själva verket är det ofta något helt annat som kommer upp om man verkligen ställer frågan.

Alla de fyra läkarstudenterna är positiva till praktikdagarna inom TYK-kursen. Kursen innehåller också föreläsningar utifrån olika teman, men de är inte lika populära. Dessutom har det slumpat sig så att föreläsningarna legat strax före viktiga tentor.

– Men den praktiska delen är det som ger mest, säger Charlotte Montalvo. Det är också ett skönt avbrott. De första två åren på utbildningen är ju faktiskt lite korvstoppsning annars.

Jeuline Cavlin tycker också att praktiken är viktig, inte minst om man som hon saknar tidigare erfarenheter från sjukvården.

– Man läser ju så mycket om sjukdomar och läkemedel, det är viktigt att få se människorna bakom också.

Alla är också överens om att det är spännande att träffa patienter på det sätt de har möjlighet att göra under sin praktik. När de jämför med sina kurskamrater verkar det som om de fått träffa fler »egna« patienter än många andra. Och förutom feedbacken från handledaren så händer det att patienterna spontant ger återkoppling.

– En patient blev glad för att hon verkligen fick prata ut, säger Elisabeth Drotz Bäckström, sånt känns skönt att höra!

Sara Gunnarsdotter

Se även artikeln på sidan 2646.

Allmänläkaren Christina Malm (i svart) är handledare åt läkarstudenterna (fr vän) Jeuline Cavlin, Jonas Winquist, Charlotte Montalvo och Elisabeth Drotz Bäckström.

Handledning tillfälle göra reklam för specialitet

Christina Malm handleder läkarstudenter av rent egoistiska skäl, hon blir glad av det. Dessutom kanske hon kan rekrytera några framtida allmänläkare.

■ Allmänläkaren Christina Malm, som är distriktsläkare vid Brämaregårdens vårdcentral på Hisingen i Göteborg, har arbetat med TYK-handledning (se artikeln intill) ända sedan starten 2001.

– Mitt mål är att studenterna ska känna sig trygga och glada även om de inte vill bli distriktsläkare.

Christina Malm minns sin egen tid som läkarstudent.

– Jag var rädd för att göra fel. Under min utbildning var det aldrig någon som bedömde hur jag agerade.

Därför vill hon vara tydlig i sin feedback till studenterna och understryka det positiva. Många menar att man lär sig av det man kallar konstruktiv kritik, men Christina Malm tror att negativ kritik i början av karriären är hämmande.

– Man behöver främst få veta att man duger.

När Christina Malm börjar handleda en grupp diskuterar hon alltid med studenterna hur de själva blivit bemötta i vården.

– Oftast har de ganska dåliga erfarenheter, säger hon.

En doktor som lyssnar

– När vi diskuterar hur man skulle vilja bli bemött kommer de flesta fram till att de vill ha en doktor som lyssnar och som förstår deras problem.

Lyssnandet och återkopplingen är den röda tråden i Christina Malms arbete både med studenter och patienter. Det är de viktigaste ingredienserna i den konsultationsmodell hon vill lära ut till sina studenter.

– Jag vill förmedla att man inte behöver djupa medicinska kunskaper för att få väldigt mycket information från patienten.

Hon vill ge studenterna verktyg för att kunna föra en professionell dialog med patienterna.

– Och jag vill ge patienterna det alla

har rätt till: en doktor som lyssnar.

Enligt Christina Malm uppfattar patienterna ofta att TYK-studenterna kan väldigt mycket.

– Och då har de egentligen inte sagt så mycket utan mest ställt öppna frågor och lyssnat.

Studenterna i den grupp hon handleder inom TYK-kursen just nu säger att det verkar vara svårt att få distriktsläkare att ta emot studenter, deras kurskamrater hamnar ofta på vårdcentraler långt utanför Göteborg. Christina Malm säger att det kan bero på flera saker.

– Många tror att handledning är något som ska göras vid sidan om det ordinarie arbetet, som en extra börda. Men då blir det ju inte bra för någon.

Pengar till vidareutbildning

Enligt Christina Malm är det viktigt att ha chefen med sig, och villkoren för handledningen nedskrivna.

– Då behöver jag aldrig ha dåligt samvete för att jag tar emot sju, åtta patienter en dag istället för tjugo.

– Och så får vi faktiskt pengar från universitetet för detta. Här får alla på vårdcentralen glädje av pengarna som till exempel kan användas för vidareutbildning. Förra året drog alla handledningar in över 100 000 kronor.

Christina Malm tycker också att det är viktigt att göra lite reklam för sin specialitet.

– Att arbeta som allmänläkare är det roligaste man kan göra som doktor, säger hon.

Och hennes entusiasm tycks smittat av sig på gruppen av TYK-studenter, som medgav att ingen precis hade tyckt att vårdcentralen lät särskilt spännande innan de började praktiken hos Christina Malm. Men alla verkar ha svängt i den uppfattningen.

– Ja, nu är det något jag funderar på, säger läkarstudenten Charlotte Montalvo.

Men även om Christina Malms handledning skulle ge en bieffekt i form av fler distriktsläkare till primärvården – något som ju ligger i linje med målen i den Nationella handlingsplanen – tror hon inte att det går att vara handledare enbart utifrån samhällsekonomiska motiv.

– Nej, jag gör det också av egoistiska skäl, det är stimulerande för mig både yrkesmässigt och personligen. Visst blir man trött ibland, men framför allt blir man gladare!

Sara Gunnarsdotter